

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**De vita Francisci Xaverii, qui primus e Societate Jesu in
Indiam & Japoniam Evangelium invexit - Cod.
Ettenheim-Münster 188**

Torsellini, Orazio

[S.l.], nach 1607

Caput VIII.

[urn:nbn:de:bsz:31-115990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-115990)

Patronicus
uir ad Ethio-
pam conuer-
tionem.

Laurentius
Lufcus con-
uator egregij

Franciscus Francorij

ulso patronicus tunc, ut nihil omnino immoty
abfessa l'ulco faue, inpitatum persequas fec-
tionem Tandem patronicus miramto moty quidam
E conione, in animum inducis suum, a videri tam
videlicet p'adicty non p'pse religionem, nisi p'p'ntia
afcerri. Itaque domum ad Tiburinum accit' in p'i-
tutis, ac p'p'ntis omnium d'p'itatur. Quis ex-
emptum alij deinceps sequenti. Indes h'ic lau-
rentij quidam Lucius tantum animo clinina in-
uir accepit, ubi nuntio rebur humanis remisse, tu-
tum se deo conuocaret, magno cum Japonia e-
molumento. Is namqz in sollicitatem a Francio
adscripty, egregij deinde conuicator celsit; po-
pulariumqz p'urum quam plurimum ad Euan-
getij lumen adducit. Baptizate deinde iustit
h'ic n'p' h'omines multi, qui summa Francio
familia ritate deuinit, tantopere ei gratifia-
p'udebant, nunquid ul' fatifuerent. Ibi. Que-
risia de Japonum sectis ac religionibus ab illo
interrogari, imperitius etiam quam rogabant,
omnia p'p'ebant.

Cognitis Japonum sectis conphures
eorum conuertit.

Japonum sectis.

caput VIII.
Ex his igitur ille longe numerabilis quam antea
Japonum religionem d'p'p'tinariqz cognuit, se-
ctas uigere in Japonia tam utroni, tal' focuni-
narum omnino novem: liborum cuique epe,
quam uelit, sequi. Itaque euenire ut in h'icem
repe feculis, quos capita, tot pend' sint d'p'p'tino;
domesticique inter se contendant, suam quisqz
atqz p'p'ferre conantes: Ex hisse sectis nullum
de mundi animorumque p'p'p'atione quisqua
traderet. Nimirum idcirco, quod nullus h'om-
epe p'p'ncipium consentiant uniuersa: Inter
omnes conuoluit, post hanc uita' p'p'p'as epe an-
morum duos, damnatorum unam, al'beum beatorum
Catherina quale tandem sit beatorum dominium
caius

cuius imperio anima detrahantur ad inferos, do-
 cere neminem: tantum quidem decantare fa-
 bulas de suorum divi-plinorum autoribus,
 quorum fœca & Amula principis numerantur: Fœca et
 eor propter aliam solentem gravissimam alter sub Amula Japo
 ipse poterat, maximeque diabolus. Statu solentium non di-
 alias tuerentur, quingentis aliter proceptis contineri:
 omnes tamen quingue tantum leges ad salutem
 necessarias ducere, quibus cavetibus; Ne homi-
 nem occidant, neu animal ullum cuiusquam concedant
 neu furentibus, neu inveniendi mendacesque sine re-
 vium libant. Bondivus vero & Bondivus hoc
 suscipere, ut pro populo, qui, urbem: un-
 nequitiis que impeditis, eas servare nequeat ^{Bondivus}
 leges, ipsi satisfacerent; hac tamen lege, ut ^{improbos}
 eis dominia, redditus annuos, et totiusque attribue ^{& avaritia}
 ret vitæ subsidia & scilicet honore haberet.
 Quæritur voluptates & populo ac Dynastar, ut
 peccandi licentia fruerentur, conditione acceptis,
 imperio illis quacunque postularent concepi-
 rator Bondivus deprecantibus haud dubie vel
 ab inferorum pœnis se vindicabat. Bondivus
 proinde ipse ab omnibus petere eleemosynam,
 dare nemini. His aliisque rebus digni non
 perire, Javerii sub Japones instituit: quasi
 armis oppugnare adivit, sic apud populum in
 Bondivo cepit agere, ut eorum commenta certis
 argumentis rationibusque convelleret. Præcipue
 eorum docebat, ex inferorum supplicij Bondivus
 deprecatione animi neminem posse: aliquid un-
 Bondivo leges, quas pro alijs servaturos se recipi-
 sent, ipsi minime servarent. Constat quippe
 illor, lapsa jam vetera disciplina, potius vinum,
 carne quam veri, palam mentis, maximeque.
 Præinde populo, patenter Bondivus dolit, intignari
 vulgo & illorum fraude se deceptor, boni quæ pollicetur,
 questi.

Francisci Xavierij.

quoniam. Et ubi prae Bontij demum ueritatis confes-
 sio expressa est: nisi solertia eor. ab inopia doli
 caret, animo fore illi perendum sane. Itaq.
 ex eo Bontij magna non solum danata, sed etiam
 delicta suspensum Inde Xavierij impet. et
 Japonum arriuum remanibus licentia long. noua
 necatis, Haecam & Anida duo annuum milia
 explaiffe, Haecam uero orbis uulter uisum
 alicuius multa his similia, resu quam relatu
 digniora: extemplo meptas fabricas exagitate
 in p. s. illos non homines aut deos sed diuoli
 p. b. b. fuisse demagistras. Quibus Bontij
 uenefici, caeterique diuinae legis aduersarij, pra-
 sur unuisti, cum reuocent, quid ebant p. b. b.
 Christiani, in suscepta fide ac proposito in-
 firmari. Ethnici uero qui aderam, per p. b. b.
 magistrum erronibus, in suis reu. omibus laben-
 ter, paulatim ad Christi cultum transferbant
 se. Ergo id indignè ferentes Bontij, quante
 eos, quid patrius religiones d. e. r. e. n. t. a. u. i. s. s. i. s.
 re: illi uolunt resp. d. e. r. e. n. t. u. m. d. i. u. i. n. a. e. p. t. e.
 magis uasentancam esse, illi uel ipse auctoritate,
 qui Japonis objecta legibus refellere nullo
 modo sustinerent. Rursus Bontij objectare tri-
 c. i. s. a. u. t. h. o. r. i. t. a. t. e. Sinarum, à quibus religiones
 putitas Japoner habereat. Nunquam utique
 Japoner religiones & caerimias mutabunt,
 nisi prius sua mutabunt. Proinde abiit illic,
 inferret Euangelium, Pines Christi iugum impo-
 neret: illis Gabarhis, tua demum Japoniam impo-
 in Christi fidem ultro esse uenturam. Caeterum
 hu. Bontionum uolent nihil admodum X. uerij
 conatibus obstulunt, qui uelut minus de p. b. b.
 crecequi stulobat. Japoner quidem, qui nihil
 ponitur de Solis, lunae, stellatum, orbium ede
 pium, terra, maris, animorum, caeterarumq. reru
 multitudine

Tabula Inpe
 mum de X. uer
 & Anida.

Japoner d.
 p. b. b. u. i. s. s. i. s.
 ignari

motione inaudientis, huius universitatis quae
 & effatere vulgo nullum agnoscat. Transis igitur
 dependente, rerum omnium ad hominum divinitus
 ebullitorum esse Deum; mirabantur scilicet cur ma-
 di rerum principium non Japonibus malo, vel
 etiam Sinit, unde ipsi religionem adhiberent, panem
 occultum & ignotum fuisse. Admiratio eadem
 accipit, ut non magis Haereticum Chrysostomum, reli-
 gionem susciperet, quam Bonitiorum Japoniarum,
 contemnerent seitas. Hinc ergo disputationibus
 adeo Bonitiorum rationem conturbavit Hae-
 retic, ut, qui ante eius adventum de suis legibus
 inter se contenderent, iam, omisso hoc certamine
 omnes pariter de una Dei lege loquerentur. Hi
 multi multa quotidie percontabantur ex
 Francisco, unumne esset rerum bonarum ma-
 lorumque principium, id est utrum bonum an
 malum? Respondenti, unum esse rerum omnium
 principium, & summè bonum, objiciebant illi
 diabolus humani generis hostis, quos malus esse
 confuet: si Deus bonus esset, ut eos tum puni-
 tionis prodeaspet. Tum Haereticus illos bonos pro-
 uocatur à Deo, suo iusto malis eiusque, satus, idcir-
 co apud inferos aternis ^{multis} supplicijs. Et
 illi deinceps querere insisterunt. Cur Deus hominum
 ab se ad suum cultum conditor, à deprecandis in-
 fraudem impelli siceret? Quia humanas mentes ad
 virtutem propensus fecisset potius, quam proclivis
 ad vitium? Ad ea transiunt, hominem liberos
 esse naturas, divindque praesidia vel pugnam sui
 honoris, si modo ubi vellet, habere deos.
 Stravit: et simul humorum genus ad hoc statu-
 rum

Hinc la-
 ym interroga-
 tiones.

natum, parentum utris, malisq; cultu, dogman-
 tum esse docuit. Tum illi ab hominū culpa in
 senectute Numini acceri, iusitari ut tandem
 inferorum curiam malorum ultimum edificar-
 ent. cur hominum aeternis delictorum, in-
 diatibus nulla unquam cum misericordia ca-
 peret. Contra Laevius sperare, tanta epe
 Dei maiestatem, tanta eius in hominib; uel mi-
 seros, uel singulos promissa, ad nullum reperiri
 poterit supplicium tantum, quod non horumioni
 caelestis munus uisitori, pro tanto scelere
 deberetur. Eam tamen epe Dei deventiam, qua
 semper aliquid de merita remittit et pueni. Et
 huc quidem, aliisque his similia, ingenti open-
 sa audiebantur, ut uerbi facile aspiciere non.
 Ceterum illa uera eorum animos sollicitabat
 maxime, quod nec benignus, nec aequus Deus
 uideretur, qui omnium regiona praeterquam
 Japonia, memor, Japonibus ante Francisci ad-
 ventum nunquam inuideret se se; utiq; si quos
 quot ignotum non uisissent Deum, ad inferos
 damnasset supplicia, eodemq; scilicet ignis in-
 joras caelesti luce fundator, praecipiter ferri
 aq; que. Ad haec Francisci demonstrare, diuina
 legem, uerbalem animis insitans, legum omniū
 epe longa antiquissimam. Quippe Japonus et
 am ante leges ab Omnis petitis, rationis ad-
 monitu non ignorasse, neq; epe homines occidere,
 furari, peccare, & cetera, qua diuina lex pro-
 hiberet. Itaque si quis tale quodpiam admi-
 riper, uercentia, qua reuelis in luce, simulat
 de auctoritate. Dilatos in solitatis homine explorari
 solent literas, qui in desertis relier, sicut alla libera
 num legumne humanum uisitatione educty, tunc
 diuina

diuinam legem de homicidio, de furto, de peccatis,
 rebus, interer, haudquamquam foret ignarus.
 Quis si in barbaris quoque nationibus congeratur,
 quid tandem in humanis ac politis futurus? An non
 igitur iure multari supplicibus, qui diuina lege na-
 tura iuritam uoluerit, quam si obseruauerit,
 utique eis calceps fuerit obortura lux? Hoc res
 peris non silentium est et eis impositum: paululum
 sancta Christi iugum accipere ceperunt. Ego Japonus quin-
 decim mensium spatio cuius impita baptizata genti baptizati
 familia quingenta. Hi frontes uicem habent, quoniam
 tum, necessariorum, neque unquam fuerunt, suscitabant
 idem de Ruero, cequa ipse, cequa uia foret
 interea ab eis miseris deponendi: quibus illo obre-
 ter larynx aduersus studebat, ut huius imponis
 ipsi, quibus diuinitus obata tunc salus, et per
 Deo grater agerent, et alicuius duntaxat sensum sua
 indumentis spe lenirent, quo recepit tunc grati-
 antia faceret leniret. Inde illi ad alia quatuor
 da uenti, regitabant, que mundi figura, qui to-
 lis ac sidem cursus: unde uicinita fectis, uenti,
 fulgura fulminaque existoerit, que uis nonem,
 grandinam, imbres effunderet. Quam ergo res
 rerum Haucry, huius ignary A stulticia Philo-
 sophique naturalis, cum exponeret, stupabant
 scilicet homines ad tanta uiles, peragrinus inge-
 nium pariter doctrinamque mirante. Et hanc
 rerum fama cum peruaserit urbem, ingens etiam
 Christiana legi nomen fecit, ut non in publicis
 tantum, sed etiam in priuatis tectis celebraretur.
 Et ea res huius minus emolumentum scripti Bun-
 dorum famulij, quam adient tot Christiana, pla-
 sima

sinu animus a patria superstitiosa auersus.
 Jamq; opinio erat, breui multa illorum condia
 uirginitatibus. Bonifacium disciplinae deservitibus, de
 siue ubi ubique uita subleuata; magis atq;
 90i Christiana uoluerunt. Quamuis uero Bon
 ficiu auctoritas diminuta atq; obtrita sit, uel
 ex eo interdicti licet, quid enim studiorum
 quaeque iam non tam uelutis quam necessitas
 in ueteri retinebat instituta. Dynastia quidem
 erat Amanguij copiosq; & opulentaq; in paucis
 is una cum coniuge imperio & Haeretic, et Eui
 gelio fauebat. Utrum ubique praesenti tempore
 temeritas admodum in prospera uoluitate. Hi nimis
 multa Bonifacii domitia uelificata magis
 reditibus insperant, Amidum, quem praecipue
 coleant, sibi ad beatitudinem propitiatur. Que
 circa reguntur omnes uros, sed, ut ueludam q;
 tot annos tantis sumptibus Amidum gratum
 commutata religio subito offunderet. Nisi
 hac animus. Remoueret eura, aliud uoluit esse
 capturus. Bis insipientes, qui & temere errant,
 & haerese in errore quam emergere matuerint.
 Sed quid hi uano uocentur instituti respectu nu
 lucunt facere, ut operulam Christi fide sequi
 uentur, & alij complures, ueritatis, luce capti, im
 pensè fecerunt. Ergo Bonifacii ludibrium damnaq; in
 patentes, ita et inuicta facere in Christianos, in
 suis conuentionibus eodem tempore habent, multa
 in Deum impia iurare: multa contumeliose qua
 in quos conueniant, in Franciam eundem: manati
 toz daporibus denuntiare, Inpunita simul Christia
 nae leges inquam accipiet, intantura. Sed eorum
 contumelie magis ipsis odium, quam Haeretic
 contumeliam

condempni, in carant. Japonis enim haud dubie
 Benedictum maledicta ex iudicia ac malevolentia
 vrisi non solum idipsum predicare, sed in vrisi
 etiam fuisse coeperunt, in vrisi obsecratione
 in eandem furoremque cadente. Inter haec Tran-
 scius summa cura exquisitos, cequos Japo-
 nes vrisi habuissent olim Evangelij Christi,
 conperit Japonicam litterarum, sive Japonum Japonico-
 iporum scripturam, Japonis, ante ipsos, advenisse
 Christi nomen ne fama quidem accepisse. Sive
 res, primum aliquis in Evangelio interpretando
 Kaurium, haud scius quomodo par oral promissit
 nite latam eo religionis propagandi causa pen-
 trasse, ut Evangelij sonus in ultimis aulibus teris
 etiam in albanis insulis ambretur. Pluribus
 ad Christi nomine aggregatis, fuerunt res Christa-
 na, cum magnum ei vel adiuventum, vel doci
 accepit. Banduensis Academia est in Japonia
 de celebritate & utilitate maxime inclyta, ut
 pote quae amplius quatuor auditorum mensis
 frequentatur. Ex hac academia uny magna sa-
 pientia fama ac nomine factus est Christianus,
 memoralitati fave ratione. Gony est Banduensis
 qui commentationibus de deo, quod ipse futurum
 sit post vitam, & alia eiusmodi, meditatur. Ex
 quibus haud sine praei secula commentatio
 in eandem addidit sententia, ut in Japonia
 disciplina nihil esse consecrat opus ad salutem
 animarum. Sic enim rationabatur: nimirum, o-
 portere unum omnium rerum primum, sive regere;
 de eo in suis libris mirum esse silentium, cum nulla
 ex quibus de huius universitatis conditore mentio fiat.
 Qui igitur regere conditoris sui primum esse primum
 Sed extorserit inter peccata multorum, haec ita
 is, quam dicitur, ad Christianam se addidit
 tum

Academia
 Banduensis.

tum, salubris cupiditate verendum advenit. Et
 quidem is in animo habens aggregare se ad
 Bontios: vesum ab ex Francisca etymologiam
 eorum agnovit errores; suum ubique indagari
 sciam, quem Christiana religio proponeret, ver-
 dum ratq; mutata in diversum mente, Christo ad-
 junxit se se. Et eos quam Bontijs acerbis, tam
 juvenia Neophytis fuit. Cum enim is in sua uni-
 tate condideris primas teneret, eiq; autoritas
 in utramque parte volebat, suum. Devoica
 illud bontij sumis ceteros suo exemplo imitante,
 eos Christiana & dignitate & numero auctor
 Japonum Rex cepit esse. Tandem auct Neophytis ex re an-
 phytem auctior dicitur, ut pro se quisque ut Ethnici
 de religione docerent; consister utal capti-
 vos ad baptisum adducerent; suasq; in se
 pugnas ac victorias compararet. Quia ex re
 Francisus: cum percipiebat animi voluptatem
 qua omne laborum a nonnullisque exstringeret
 sensum. Quibus Amoenitatem ingenti incrementis
 Uniq; anni spaci Christiana res aucta est. Quippe unq; anni
 tria milia ho. spatio ad tria capitum milia baptisanda; gre-
 minum baptisum grigque incrementum pietas aequavit. Qui dum
 suas illor precatorias calculorum reuer ita per-
 currabant, ut suo quisque solite conditorum sub
 inde nomination implerant; superstitionem in
 religionem versa, studium illud suum auxerunt.
 Nam B. Maria coronas vita deus mentis salu-
 tatione Angelica ad minus orbitalor scitatu
 illeudilam invocabant salubria. Quibus Maria
 nomina: sedq; in Francisca velut omni exempli mu-
 res se quid fieri esset d. firmare nitentibus. Tam-
 tur juris Amoenitatem neophyte progressu in pie-
 tate fecerunt. Sed Xavierio hanc praesentibus
 magistro, ut post eiq; discessum propter Regum in
 proclinationem

probantatem a magister fore ac rectoribus de
 fuiti quinque & viginti annos, in medio Ethri
 orum institutum vita Christiana curat tenne.
 rind, ipse tibi rectorer. magisterque.

Bungi Regem ipsius invitatu videns
 insigni honore excipitur a Lusita
 nis.

Cap. IX.

Magnum iam erat Lusitani nomen in Japonia,
 magna sanctitatis opinio, etiam humanum fastidium
 propemodum excederet. Quocirca illum Japonum tanquam
 alienum quendam hominem venerantur. His rer.
 actibus fama etiam longinquas etiam regiones perve
 gata Japoniam prope universa eius nomine cogre
 gisq. factis impleverat. Itaque dum ea, quae
 excipimus, maxime gereret Amanguij, ab Rege
 Bungi literas accipit plenae officij humanitatisq.
 Lusitanum nani ad sua ditiora postea appulsa
 ex utro se de ipse cuncta virtute multa compicpe
 illorum sermonibus inversum, cupere eorum lectis
 cum eo res communicare. Proinde red se Bungiun
 prius quoque tempore proficisci ne gravaretur.
 Et post idem tempus Odoardus Jama nuncarchus
 Lusitania unius, ad Bungi portus CLXX
 millia passuum ab Amanguio Transil per
 literas invitaverat. Ergo Lusitani cum nova uho
 bigne spes rei bene gerenda affulsisset, Corrus
 Turriani, & Joanne Truando in neophytorum
 Antela relictis impigre se ad nomen iter arripit.
 Mox duobus tribus neophytis comitibus
 dat se in viam. Jam CLXXV fore millia passuum
 confecerat pedibus, cum Jama illum jam de uia
 fossam aduentare cognovit. Igitur Lusitanus
 aliquot cum equis prope ei obviam mittit. Hi
 mille civiter passu progressi, Franciscum una
 cum Neophytis Amanguianis offenderunt. Erunt
 hi domi

Franciscus a
 Rege Bungi acci
 pitur.